

Nr 40.

Ankom till riksdagens kansli den 26 april 1928 kl. 12 m.

*Utlåtande, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående löne-
reglering för befattningshavare vid domkapitlens expe-
ditioner m. m., i vad avser viss ersättning till präster-
skapets änke- och pupillkassa från ett under elfte huvud-
titeln uppfört förslagsanslag, jämte en i ämnet väckt
motion.*

I en till riksdagen avlåten, den 17 februari 1928 dagtecknad proposition, nr 102, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för samma dag, för riksdagen framlagt förslag i fråga om löne reglering för befattningshavare vid domkapitlens expeditioner m. m.

Ifrågavarande proposition har hänvisats till bankoutskottets behandling i vad den avser viss ersättning till prästerskapets änke- och pupillkassa från ett under elfte huvudtiteln uppfört förslagsanslag, samt i övrigt till statsutskottet.

I den del av propositionen, som alltså föreligger till bankoutskottets behandling, har Kungl. Maj:t — som i övrigt föreslagit riksdagen, bland annat, föreskriva, att beträffande konsistorienotarie, som vid den föreslagna nya avlöningsstatens ikraftträdande tillträder stiftssekreterarbefattning, den rätt till tjänstår och nådår, som må tillkomma stärbhus efter konsistorienotarie, skall upphöra — framlagt förslag, att riksdagen må medgiva, att den ökade utgift för pensioner, som i anledning av nyssnämnda föreskrift kommer att drabba prästerskapets änke- och pupillkassa, må ersättas kassan av statsmedel att utgå från det under elfte huvudtiteln, allmänna indragningsstaten, uppförda förslagsanslaget till diverse föremål.

Utskottet vill erinra, att statsutskottet den 23 mars 1928 avgivit utlåtande (nr 64) över ifrågavarande proposition i de delar, densamma hänvisats till sistnämnda utskott, samt därvid i allt väsentligt tillstyrkt bifall till Kungl. Maj:ts förslag ävensom att riksdagen numera fattat beslut i överensstämmelse med statsutskottets hemställan. Riksdagen har därvid även

bifallit vad Kungl. Maj:t föreslagit beträffande föreskrift om upphörande av tjänst- och nådårsrätt för stärbhus efter konsistorienotarie.

Beträffande den till bankoutskottets behandling föreliggande frågan om ersättning till prästerskapets änke- och pupillkassa för förlust i anledning av upphörande av tjänst- och nådårsrätt för konsistorienotaries stärbhus har föredragande departementschefen anfört följande (propositionen sid. 69):

»Om *tjänst- och nådårsrätten* upphäves för konsistorienotaries stärbhus, kommer den prästerskapets änke- och pupillkassa åliggande pensioneringsskyldigheten att inträda tidigare. För den förlust, som härigenom åsamkas kassan, anser statskontoret, att gottgörelse bör beredas kassan. Statskontoret föreslår i sådant avseende, att gottgörelsen må utgå av det under elfte huvudtiteln, allmänna indragningsstaten, uppförda förslagsanslaget: diverse föremål. Till detta förslag vill jag ansluta mig, då det synes mig ofrånkomligt, att gottgörelse i förevarande avseende beredes prästerskapets änke- och pupillkassa. Beträffande grunderna för gottgörelsens bestämmande torde denna böra utgå med belopp, som i varje särskilt fall motsvarar den faktiska utgiftsökning, som försakas kassan genom att pension utbetalas tidigare. De ersättningsbelopp, om vilka här kan bli fråga, äro jämförelsevis obetydliga. I medeltal beräknas de för varje befattning uppgå till 1,500 eller 1,600 kronor.»

I samband härmed har departementschefen berört frågan om familjepensionering för stiftssekreterare (konsistorienotarie), stiftsnotarier och amanuenser. Härutinnan har departementschefen till en början erinrat om följande (propositionen sid. 67—68).

I § 1 av reglementet den 6 november 1874 för prästerskapets änke- och pupillkassa finnas intagna bestämmelser bland annat därom, att alla efter sagda dag blivande konsistorienotarier och konsistorieamanuenser skulle vara förpliktade att ingå i nämnda kassa. Förnyat reglemente för prästerskapets änke- och pupillkassa utfärdades av Kungl. Maj:t den 17 december 1926 (nr 529). På grund av bestämmelserna i sistnämnda reglemente och enligt en av Kungl. Maj:t i cirkulär sistnämnda dag till statskontoret m. fl. myndigheter avgiven förklaring äro konsistorienotarier och konsistorieamanuenser, som före utgången av april 1927 inträtt såsom delägare i kassan, skyldiga att kvarstå i sådan egenskap, varav enligt reglementet för civilstatens änke- och pupillkassa följer, att de äro uteslutna från delaktighet i sistnämnda kassa. Den åter, som efter utgången av april 1927 anställts såsom konsistorienotarie eller amanuens, är på grund av stadgande i § 2 mom. 1 av det förnyade reglementet för prästerskapets änke- och pupillkassa utesluten från delaktighet i sagda kassa. Härav följer enligt reglementet för civilstatens änke- och pupillkassa skyldighet för

konsistorienotarie såsom ordinarie tjänsteman att vara delaktig i denna senare kassa.

Omförmälda förnyade reglemente för prästerskapets änke- och pupillkassa var ej utfärdad, då statskontoret avgav sitt vid detta statsrådsprotokoll fogade utlåtande med förslag till förevarande lönereglering, men i utlåtandet erinrar statskontoret om den förberedande behandlingen av frågan om förnyat reglemente för nämnda kassa och de därvid föreslagna ändrade principerna för familjepensionering av konsistorienotarier och amanuenser, vilka principer sedermera fastställts och för vilka nyss redogjorts. I anslutning härtill upptar statskontoret till behandling frågan, huruvida stiftssekreterar- och stiftsnotarietjänsterna böra i pensionsavseende anses som samma befattningar som konsistorienotarie- respektive amanuens-tjänsterna eller som nya befattningar. I enlighet med vad statskontoret redan i fråga om avlöningsvillkoren uttalat, anser statskontoret, att stiftssekreterarbefattningarna icke gärna kunna anses annat än som samma befattningar som konsistorienotarietjänsterna. Av konsistorieamanuensbefattningarna åter skulle enligt föreliggande förslag några utbytas mot ordinarie tjänster, stiftsnotariebefattningar, med heltidstjänstgöring och väsentligt förhöjd avlöning. Att dessa befattningar måste betraktas som helt nya tjänster anser statskontoret uppenbart. Det syntes därför icke kunna ifrågakomma att låta konsistorieamanuenser, som befordrades till stiftsnotarier, kvarstå som delägare i prästerskapets änke- och pupillkassa och utesluta dem från delaktighet i civilstatens. De skulle därför vid en sådan befordran i och för familjepensioneringen övergå från den förra till den senare kassan.

För egen del har *departementschefen* i detta ämne yttrat följande (propositionen sid. 68—69):

»Redan i frågan om stiftssekreterarnas rätt att för placering i löneklass tillgodoräkna sig föregående tjänstgöring såsom konsistorienotarie vid samma domkapitelsexpedition har jag anslutit mig till statskontorets uppfattning, att stiftssekreterarbefattning bör anses motsvara konsistorienotarietjänst. Om en konsistorienotarie, som är delägare i prästerskapets änke- och pupillkassa, i samband med den nya löneregleringen tillträder befattning såsom stiftssekreterare, skulle han alltså kvarstå såsom delägare i sagda kassa. Härvid är emellertid att märka, att han på grund av bestämmelserna i det förnyade reglementet för kassan (§ 66) skall bibehållas vid det delaktighetsbelopp oförändrat, som var för honom gällande omedelbart före den 1 maj 1927. Följaktligen skulle den löneförhöjning för stiftssekreteraren, som den nya löneregleringen innebär, icke medföra någon förbättring i avseende på pensionsförmånerna för hans efterlevande. Dessa skulle därigenom komma i en synnerligen oförmånlig ställning i förhållande till efterlevande efter jämnställda statens befattningshavare. Någon möjlighet att råda bot härpå genom en ändring av reglementet för

prästerskapets änke- och pupillkassa därhän. att stiftssekreterare, som före den 1 maj 1927 vunnit delaktighet i kassan, finge tillgodoräknas ett i förhållande till den förhöjda lönen bestämt högre delaktighetsbelopp, torde med hänsyn till de konsekvenser, som därav skulle föränledas, enligt min uppfattning icke förefinnas. Å andra sidan kan det — särskilt i de fall, då vid en stiftssekreterares frånfälle ömmande omständigheter föreligga — icke anses försvarligt, att pensionerna för de efterlevande få förbliva på samma nivå som före löneregleringen. Någon annan utväg till förbättrande av pensionerna torde emellertid icke förefinnas än att det i sådant fall får tagas under överbägande, huruvida icke tilläggs pensioner av statsmedel till lämpligt avvägda belopp må kunna beviljas.

Vad åter angår stiftsnotarietjänsterna lära de, såsom statskontoret framhållit, böra anses såsom nya tjänster i förhållande till amanuens tjänsterna. I enlighet härmed skulle alltså amanuens, som befordras till stiftsnotarie, innan han uppnått en levnadsålder av 60 år, vara skyldig att inträda såsom delägare i civilstatens änke- och pupillkassa. Emot fortsatt erläggande av avgifter till prästerskapets änke- och pupillkassa torde det emellertid stå honom öppet att i denna kassa kvarstå såsom delägare i en av kassans fonder, nämligen tillskottsfonden.»

Motion I:259. I samband härmed har utskottet till behandling förehaft en inom första kammaren i anledning av Kungl. Maj:ts förevarande proposition väckt motion nr 259, vari herr *Ekman, Karl Johan* — efter erinran om vad departementschefen yttrat i fråga om tilläggs pensioner av statsmedel åt efterlevande till stiftssekreterare, som före den 1 maj 1927 vunnit delaktighet i prästerskapets änke- och pupillkassa — anfört och hemställt följande:

»Den utväg till en rättvis pensionering, som sålunda ställes i utsikt, synes alltför osäker och otillfredsställande, helst om beviljandet av tilläggs pension skall vara beroende av 'ömmande omständigheter'. Det synes som nu redan i samband med löneregleringen ett ordnande borde och kunde ske av den tilläggs pensionering, staten bör i förevarande fall ikläda sig. Då emellertid härutinnan icke erforderlig utredning föreligger, tillåter jag mig hemställa, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville efter verkställd utredning till en följande riksdag inkomma med förslag till tilläggs pensionering av efterlevande efter befattningshavare vid konsistorierna, vilka icke kunna i samband med den i Kungl. Maj:ts proposition nr 102 föreslagna lönereglering för sagda befattningshavare på annat sätt beredas tillfredsställande pensioner.»

Utskottet. Vad först beträffar frågan om ersättning till prästerskapets änke- och pupillkassa för den förlust, som för kassan uppkommer i anledning av den utav riksdagen beslutade föreskriften om upphörande av tjänst- och nådårsrätt för stärbhus efter konsistorienotarie, finner utskottet intet att erinra mot Kungl. Maj:ts förslag, att sådan ersättning får utgå av statsmedel och bestridas från allmänna indragningssstaten.

Vidkommande därefter den av departementschefen berörda frågan om familjepensionering för stiftssekreterare, som före den 1 maj 1927 blivit delägare i prästerskapets änke- och pupillkassa, synes av utredningen i ärendet framgå, att nämnda befattningshavare i jämförelse med andra statliga tjänstemän komma att intaga en synnerligen oförmånlig ställning såtillvida, att den beslutade löneregleringen icke medför rätt till förhöjda delaktighetsbelopp i kassan. Utskottet delar departementschefens uppfattning, att någon möjlighet att råda hot härpå genom ändring av reglementet för kassan, i syfte att medgiva förhöjning av delaktighetsbeloppen för befattningshavarna i fråga, med hänsyn till konsekvenserna knappast lärer förefinnas. Vid sådant förhållande finner utskottet billighetsskäl tala för att staten träder hjälpende emellan genom beviljande av tilläggs pensioner av statsmedel åt efterlevande till här avsedda stiftssekreterare.

Vad angår det i motionen framställda förslaget om utredning rörande generella grunder för en dylik tilläggs pensionering av statsmedel saknar utskottet möjlighet att på grundval av föreliggande material bedöma frågan om lämpligheten av att fastställa sådana grunder samt om de konsekvenser, till vilka ett beslut i dylik riktning skulle kunna leda. Utskottet har därför ansett sig icke böra tillstyrka, att riksdagen skulle göra uttalande i denna fråga, vars bedömande i första hand synes ankomma på Kungl. Maj:t.

På grund av det anförda får utskottet hemställa,

a) att riksdagen, med bifall till Kungl. Maj:ts förevarande proposition, i vad densamma nu är föremål för prövning, må medgiva, att den ökade utgift för pensioner, som i anledning av föreskrift om upphörande av rätt till tjänstår och nådår för stärbhus efter konsistorienotarie kommer att drabba prästerskapets änke- och pupillkassa, må ersättas kassan av statsmedel, att utgå från det under elfte huvudtiteln, allmänna indragningsstaten, uppförda förslagsanslaget till diverse föremål; samt

b) att förevarande motion I: 259 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 26 april 1928.

På bankoutskottets vägnar:

C. E. SVENSSON.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:
från första kammaren: herrar C. E. Svensson, Gustafsson i Stensholm*, Pettersson i Olovstorp, Lindley*, Lindgren, Ström, P. A. Larsson* och Bodin;
från andra kammaren: herrar Winkler, Bäcklund, Wikström, Ryberg, Höglund, Svensson i Betingetorp, Törnkvist i Bjuv och Eklund.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.
